

Tafsiira Suuratu Az-Zumar-Kutaa 13

Description

Kutaa kana keessatti haqaan gabbaramaan Rabbii tokkicha akka taâ€™ee fi ibaadaan Isaaf malee wanta biraatiif akka hin taane ragaaleen ni mirkaneessa. Itti aanse, Qurâ€™aanni namoota qajeelchuuf akka buâ€™ee fi waaâ€™ee nama ittiin qajeelee fi nama irraa jallate ni hima. Namni Qurâ€™aanan qajeele eenyuun fayyadaa? Namni Qurâ€™aana irraa jallatee fi didee eenyun miidhaa? Deebii kanaa gara jalaatti ni arganna.

﴿وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولَنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَتُ ضَرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾

â€œSamiwwanii fi dachii eenyutu uumee?â€• [jettee] osoo isaan gaafattee, dhugumatti â€œRabbiidhaâ€• jedhu. Jedhi, â€œSila wantoota Rabbii gadiitti kadhattan (gabbartan) argitanii? Yoo Rabbiin rakkoo naaf fedhe, isaan rakkoo Isaa kaasuu dandaâ€™uu? Yookiin yoo rahmata naaf fedhe, isaan rahmata Isaa qabuu dandaâ€™uu?â€• Jedhi, â€œRabbiin naaf gahaadha. Warri hirkatan Isa irratti hirkatu.â€• Suuratu Az-Zumar 39:38

Namoota Rabbiin ala wanta biraa gabbaran (waaqefatan) osoo akkana jettee gaafattee, â€œSamii torbanii fi dachii eenyutu uumee?â€• Dhugumatti, â€œRabbiitu isaan uumeâ€• jedhu. Isaan Khaaliqa (Uumaa) ni mirkaneessu. Ammas, akkana isaaniin jedhi, â€œWantoonni isin Rabbiin waliin gabbartan kunniin rakkoo Rabbiin narratti murteesse narraa fageessu ykn rakkoo na qunname narraa kaasuu dandaâ€™uu? Akkasumas, faayda Rabbiin naaf laaffise dhoowwu ykn rahmata Rabbii narraa qabuu dandaâ€™uu?â€• Dhugumatti mushrikoonni ni jedhu: wantoonni nuti gabbaru (waaqefannu) kana hin dandaâ€™an.â€• Atis akkanaa isaaniin jedhi, â€œRabbiin naaf gahaadha. Warroonni hirkatan faayda isaanii argachuu fi miidhaa ofirraa ittisuuf Isarratti hirkatu.[\[1\]](#)

Mushrikoonni (namoonni Rabbiin ala wanta biraa gabbaran), Rabbiin Khaaliqa samiiwwani fi dachii akka taâ€™e ni amanu. Garuu dhimmoota namoota dachii keessa jiraataniin wal qabatee Isaaf shariikota godhu. Kan akka rizqii, ilma, nageenya, diinota irratti gargaarsa, imala daldalaa keessatti milkaaâ€™u fi kkf keessatti sanamoota, taabotaa fi wantoota gabbaran (waaqefatan) biroo irraa kadhatu ykn kajeelu. Yaa namoota Rabbii gaditti sanamoota ykn wanta biraa gabbartan (waaqefattan)! Mee naaf himaa, â€œRabbii gaditti wantoonni isin gabbartan (waaqefattan) sunniin nama isaan kadhatu fayyaduu dandaâ€™uu? Yookiin miidhaa isarraa deebisuu dandaâ€™uu?â€• â€œYoo Rabbiin rakkoo naaf fedhe,

isaan rakkoo Isaa kaasuu dandaâ™uu? Yookiin yoo rahmata naaf fedhe, isaan rahmata Isaa qabuu dandaâ™uu?â€•

Wantoonni isaan waaqefatan rakkoo kaasuu fi qananii qabuu keessatti dhiibbaa uumuu dandaâ™u yoo jedhan, namni isaan waliin falmu, nama rakkoo qabu fiduun, â€œMee rakkoo akka isarraa kaasan wantoota gabbartan kanniin kadhaa?â€• jechuun isaan affeeru dandaâ™a. Sanamoonni ykn uumamtoonni biroo isaan gabbaran dadhabinna irraa kan kaâ™e isaaniif deebii hin deebisan. Ammas, namni isaaniin falmu sababa rahmata Rabbiitiin nama qananiâ™e fiduun, â€œMee qananii kana akka isarraa oofan ykn qaban wanta gabbartan kadhadaa?â€• jechuun isaan affeeru dandaâ™a. Wantoonni isaan gabbaraniis dadhabinna irraa kan kaâ™e isaaniif deebii hin deebisan.

Yeroo kanatti mushrikoonni ni mooâ™atamu. Ergasii muâ™minni falmu akkana jechuun labsa: **â€œRabbiin naaf gahaadha. Warri hirkatan Isa irratti hirkatu.â€•**

â€œRabbiin naaf gahaadha.â€• Kana jechuun wantoota Isaan ala jiran hundarraa Rabbiin naaf gahaa taâ™ee jira. *Rabbii gadiitti wanta nama gargaaru hin dandeenye irraa gargaarsa hin barbaadu, hin kadhada.* Rabbii gaditti wantoonni isin gabbartan (waaqefattan) soba. Gooftummaa homaatu hin qaban. Ammas, ibaadaan isaaniif hin malu. Kanaafi, Rabbii dhimmootaa fi haalota hunda keessatti shariika hin qabne qofa irratti hirkadha.

â€œWarri hirkatan Isa irratti hirkatu.â€• Warri iimaana, aqlii fi qajeelinna qaban Rabbii shariika hin qabne qofa irratti hirkatu.^[2] Rabbiin irratti hirkachuu jechuun wanta nama fayyadu argachuu fi wanta miidhaa qabu ittisuu keessatti Inni siif gahaa akka taâ™e amanuun Isa irratti hirkachuudha.

Rabbii gaditti wanti isaan gabbaran soba taâ™uu ragaan erga isaan irratti dhaabbatee fi shirkii isaaniirraa deebiâ™uu yoo didan, wanti Nabiyyiin (SAW) fi namoonni gara Islaamatti namoota waaman jechuu qaban haala kanaan dhufe:

﴿قُلْ يٰقَوْمِ اَعْمَلُوا عَلٰٓى مَكَانَتِكُمْ اِنِّىْ عَمِلْتُ فَاَسُوۡفَ تَعْلَمُوۡنَ ۝۲۹
مِّنْ يَّاتِيهِ عَذَابٌ يُّخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ۝۳۰﴾

â€œYaa ummata kiyya! Haala keessan irratti dalagaa, dhugumatti ani hojjataadha. Gara fuunduraatti ni beektu, nama adabbiin isa salphisu itti dhufuu fi adabbiin turaan isarratti buâ™u.â€• Suuratu Az-Zumar 39:39-40

Kana jechuun yaa ummata kiyya! Wanta ibaadaan isaaf hin malle gabbaruu irraa haala nafsee teessaniif jaallattan irratti hojjadhaa. Anis haala kiyya irratti hojjataa jira. Haalli kiyyas, dubbii fi hojii kiyya keessatti Rabbiin tokkichoomsudha. Kuni namoota Rabbiin ala wanta biraa gabbaraniif akeekachisa cimaadha. Kanaafi itti aanse ni jedha: **â€œGara fuunduraatti ni beektu, nama adabbiin isa salphisu itti dhufuu fi adabbiin turaan isarratti buâ™u.â€•** Kana jechuun nama adabbiin addunyaa keessatti isa salphisuu fi Aakhiratti adabbiin itti fufaan addaan hin cinne itti buâ™u gara fuunduraatti ni beektu.

[3]

(Aayaata armaan olii keessatti, Gooftaan dhugaan gabbaramu qabuu fi gooftaa sobaan gabbaramu addaan baafanna. Gooftaan dhugaan gabbaramu Gooftaa samii fi dachii uumee, miidhuu fi fayyaduun harka Isaa jiruudha. Kana hundaa kan hojjatu Rabbii oltaâ€™™aa waan taâ€™™eef Inni Gooftaa haqaan gabbaramuudha. Wantoonni namoonni Isaa gaditti gabbaran (waaqefatan) immoo kana hundaa gochuu waan hin dandeenyeef, sobaan kan gabbaramaniidha. Aayata armaan olii keessatti namni Rabbii oltaâ€™™aa dhiisee wanta biraa gabbare (waaqefate), yoo hin tawbatin, adabbiin cimaan akka isatti buâ€™™u ni mirkaneefanna.)

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ
وَمَنْ ضَلَّٰ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ﴾

â€œDhugumatti Nuti, namootaaf Kitaaba haqaan sirratti buufne. Kanaafu, namni qajeele, lubbuma ofiitifi. Namni jallates, ishima irratti jallata. Ati isaan irratti wakiila miti.â€• Suuratu Az-Zumar 39:41

Yaa Rasuula! Dhugumatti ilmaan namaatii fi jinni gara karaa qajeelaatti qajeelchuuf Qurâ€™™aana haqaan sirratti buufne. â€œHaqaanâ€• jechuun odeefannoon Qurâ€™™aanaa dhugaadha, murtiiwwan isaas adl (haqummaadha). Kana jechuun wanta darbee, ammaa fi gara fuunduraatti dhufu ilaalchise wanti Qurâ€™™aanni beeksisu hundi dhugaadha. Fkn, seenaaleen Qurâ€™™aanni himu dhugaadha. Akkasumas, Guyyaa Qiyaamaa ilaalchise wanti himu hundi dhugaadha. Murtiiwwan Qurâ€™™aana keessatti dhufan kanneen akka salaata, zakaa, sooma, hajjii, dhaala, nikaah fi murtiiwwan biroo haqummaa (justice) dha. Kanaafu Qurâ€™™aanni dhugaa fi haqummaan buâ€™™e.

â€œKanaafu, namni qajeele, lubbuma ofiitifi.â€• Qurâ€™™aanni kuni ilmaan namaa fi jinni qajeelchuuf haqaan erga buufame, namni Qurâ€™™aana kana baratee fi hojii irra oolche, faaydan kanaa lubbuma isaatiif taâ€™™a. Qajeelchi namootaa bakka lamatti qoodama. Qajeelcha beekumsaa (Hidaayatu ilmiyyah) fi qajeelcha hojii (hidaayatu amaliyyah). Qajeelchi beekumsaa Qurâ€™™aana kana barachuuf, haffazuuf, itti xinxalluuf carraaqqi cimaa gochuudha. Qajeelchi hojii immoo amantiin, dubbii fi hojiin Qurâ€™™aana kana hojii irra oolchudha. Kanaafu, namni Qurâ€™™aana barachuun, itti xinxalluu fi hojii irra oolchun qajeele, lubbuma ofiitiif qajeela. Nafsee ofiitif jaalala Rabbii, Guyyaa Murtii Jannata keessatti qananii fi gammachuu zalaalamii fida. Addunyaa keessattis murtii Rabbiitti gammaduu fi tasgabbii argachuun jireenya gaarii jiraata.[4]

â€œNamni jallates, ishima irratti jallata.â€• Kana jechuun namni jallate, beekumsaa fi hojiinis hin qajeelle, lubbuma ofii irratti jallate. Rabbii oltaâ€™™aa homaa hin miidhu. Akkasumas, nama biraas hin miidhu.[5] (beekumsaa fi hojiin hin qajeelle jechuun Qurâ€™™aana barachu diduu, irraa garagaluu fi hojii irra oolchu dhiisudha.â€œNamni isa (Qurâ€™™aana) irraa garagalee, dhugumatti Guyyaa Qiyaamaa baâ€™™aa guddaa baadhata.â€• (Suuratu Xaaha 20:100))

Namni waamicha Rabbii haqaa kan Qur'aani of keessatti qabateef deebii hin kenninee fi deebii kennuu diduu isaatiif karaa gammachuu zalaalamitti isa geessu irraa jallate, nafsee ofii irratti rakkoo zalaalamii fida. Guyyaa murtii adabbii ibiddaa keessa yeroo hundaaf tura.[\[6\]](#)

Ati isaan irratti wakiila miti. kana jechuun ati tiiksaa hojii namootaa tiiksu miti. Too'ataa isaan too'atu miti. Dirqamni sirra jiru ergaa Gooftaa keeti isaanitti geessu qofa. Namoonni warra fedhii bilisaa qabaniidha. Isaan jireenya addunyaa keessatti warra qoramaniidha. Bu'aa filannoo isaanii baadhachuun isaan irra jira. Takkaa nafsee ofiitiif mindaa fidu, takkaa immoo nafsee ofii irratti adabbii laaleessaa fiduu. [\[7\]](#)

Kitaabban wabii:

[\[1\]](#) Tafsiiru Muyassar-462

[\[2\]](#) Ma'aariju tafakkuri-12/232-233

[\[3\]](#) Tafsiiru Sa'dii-852, Tafsiiru Muyassar-462

[\[4\]](#) Tafsiiru Muyassar-463, Tafsiiru Qur'aaniil kariim-Suuratu Zumar-fuula 288-289, Ma'aariju tafakkuri-12/236

[\[5\]](#) Tafsiiru Qur'aaniil kariim-Suuratu Zumar-fuula 290

[\[6\]](#) Ma'aariju tafakkuri-12/236

[\[7\]](#) Maddoota olii

Date Created

March 6, 2020

Author

admin